

Läkare mot kärnvapen

Læger mod kernevåben

**Informationsblad - Svenska läkare mot kärnvapen (SLMK) - Danske læger mod kernevåben (DLMK)
Newsletter - The Swedish and Danish Sections of IPPNW,
International Physicians for the Prevention of Nuclear War**

Nr 99 DECEMBER 2004

Skandinaviska och amerikanska läkarstudenter i dialog

Läs om Nuclear Weapons Inheritance Project på mittuppslaget

Summary in English

SLMK has got a new chairman, Frida Sundberg. Frida is a trainee paediatrician and has a long experience of SLMK and IPPNW work. The leading article of this number is however written by Gunnar Westberg and it may be his last one – Gunnar has been elected President of IPPNW. In two articles Gunnar focusses on nuclear weapons in the Middle East, specifically in Iran and Israel. Gunnar's concluding ques-

tions are: can Israel survive with nuclear weapons? Aren't Israeli nuclear weapons a forceful incitement for Iran to develop own nuclear weapons?

In a deliberately (?) provoking article Cæcilie Böck Buhmann raises questions about the mandate of IPPNW: why do we not succeed in making young students engaged in the nuclear weapons problem? Do we not have to broaden our scope, asks Cæcilie.

The US national missile defence system is still on the agenda. A substantial contribution to our knowledge in this field is presented in a long and very informative article from the Bulletin of the Atomic Scientists. The author Nicole Evans gives us an update on NMD, TMD and GMD. The article is translated into Danish by Bent Pedersen.

ULF KÖNIG, JAN LARSSON

DLMK/SLMK – presentation

Läkare mot kärnvapen är en kvartalstidskrift som ges ut av föreningen **Svenska läkare mot kärnvapen (SLMK)** och **Danske læger mod kernevåben (DLMK)**. SLMK har ca 5 000 läkare, medicinstudenter och stödpersoner som medlemmar; DLMKs medlemsantal är ca 475. Föreningarna är de svenska och danska grenarna av **International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW)** med ca 150 000 läkare i ca 50 länder som medlemmar. SLMK, DLMK och IPPNW är politiskt och religiöst obundna organisationer med målet att avskaffa kärnvapnen genom att sprida saklig information om kärnvapnens medicinska effekter. IPPNW har huvudkontor i Boston och leds av två ordföranden ("co-presidents").

Författaranvisningar

Redaktionen välkomnar manuskript som behandlar SLMKs/DLMKs arbetsområde. Skriv med **dubbelt radavstånd**, max fem A4-sidor. Bidragen tas dock helst emot via e-post, som bifogat Word-dokument. Det går även bra att skicka texten på diskett/cd. Bifoga gärna foton, allra helst digitala bilder med hög upplösning. Papperskopior går också bra. Fäst inga gem på foton och skriv inget på dem, ej heller på baksidan – sätt istället en nummeretikett på baksidan och bifoga bildtext separat. Skicka gärna med ett foto av författaren/författarna. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och korta bidragen. Tiden från manusstopp till postdistribution har kortats till en månad för att tidningens innehåll ska bli färskare. Detta kräver att **tidpunkten för manusstopp iaktas strikt**.

Omslaget

Omslagsbilden illustrerar IPPNW-studenternas internationella arbete inom ramen för Nuclear Weapons Inheritance Project. På bilden från vänster Camilla Mattson, Sverige, Cæcilie Böck Buhmann, Danmark, Martina Grosch, Sverige, Chris Brubaker, USA och Rune Dahl, Norge; alla aktiva deltagare under en rad dialogmöten med amerikanska läkarstudenter. Läs mer på mittuppslaget!

JL

Foto: Martina Grosch

Utgivningsplan

Nr	Manusstopp	Distribution
100	1/2 -05	mars
101	1/5 -05	juni
102	1/9 -05	oktober
103	10/11 -05	december

SLMK

Svenska Läkare mot Kärnvapen

Informationsblad nr 99, december 2004
ISSN: 1400-2256 Upplaga: ca 6 000 ex

Ansvarig utgivare:

Jan Larsson
Linnégatan 2 G
753 32 UPPSALA
Tel 018-14 62 12
E-post:
jan.larsson@slmk.org

Red för detta nr:

Jan Larsson och
Ulf König

Tryckeri:

Luleå Grafiska
Luleå

Grafisk red. & formgivn:

A Stenbergs Text & Form AB
Box 52
590 70 LJUNGSBRO
Tel: 013-651 81
Fax: 013-666 60
E-post: anita.stenberg@slmk.org

Manusstopp för nästa nr (100): 1 februari, 2005

Manus till nästa nr skickas till: Jan Larsson (adress ovan)

Prenumerationsärenden handläggs av kansliet i Perstorp, adr se sid 3.

Tryckt på miljögodkänt papper.

SLMKs ordförande

Frida Sundberg
Södra Strandvägen 1A
832 43 Frösön
Tel: 063-12 74 20
E-post:
frida.sundberg@slmk.org

Kanslichef

Klas Lundius
Håkantorpsmölla
284 91 Perstorp
Tel: 0435-351 58
Fax: 0435-353 27
Mobiltel: 070-520 83 58
E-post:
klas.lundius@slmk.org

**Kansli för
Stockholmsregionen**

Annika Rådberg
Svenska Läkarförbundet
(Villagatan 5), Box 5610
114 86 Stockholm
Tel: 08-790 33 05
E-post: annika.radberg@slf.se

**Läkarfonden för
Förebyggande av
Kärnvapenkrig**

Postgiro: 90 10 90 – 1

Medlemsavgift 2004:

275 kr resp 100 kr (stud),
sätts in på pg 90 10 90 – 1
Prenumeration på "Läkare
mot kärnvapen" ingår.

SLMKs hemsida:

www.slmk.org

IPPNW:s hemsida:

www.ippnw.org

* * *

Landsnummer – telefon:

Sverige: 0046 -
Danmark: 0045 -

Se sid 22.

Iran och kärnvapen i Mellanöstern Ledarsida – Gunnar Westberg	4
Kan Israel överleva trots sina kärnvapen? Frågan ställs av Gunnar Westberg	5
Tack till SLMKs avgående ordförande Från styrelsen till Gunnar Westberg	6
Gunnar går och Frida kommer Frida Sundberg hälsas välkommen	6
Dialogmöte i London Rapport av Frida Sundberg	6
Hiroshima och Nagasaki – mindre risker än befarat? Jann Storsaeter om nya rön om långsiktiga skador på arvsmassan efter atombombexplosioner	7
Tjernobylyolyckan orsakade cancerfall i Sverige En nyligen publicerad studie konstaterar detta. Martin Tondel var en av forskarna i undersökningen	7
Folkebevægelse, borgerdiplomati og et håb for fremtiden Af Cæcilie Böck Buhmann	8
Missile Defence: Pragmatikkens sejr – ikke hjertets! Översättning av en artikel i Bulletin of the Atomic Scientists av Nicole C. Evans	9
Studentarbete i USA i november 2004 Martina Grosch och Camilla Mattson var med i delegationen från Nuclear Weapons Inheritance Project	12
Bushs forskningsanslag till nya kärnvapen stoppat i den amerikanska kongressen Claes Andreasson förmedlar ett pressmeddelande från Arms Control Association	16
Nya ryska kärnvapen? Gunnar Westberg reflekterar över president Putins uttalanden om Rysslands utvecklande av nya kärnvapen	16
Fredspristagare i Rom Gunnar Westberg rapporterar från det 5:e årliga toppmötet för mottagare av Nobels fredspris, arrangerat av Gorbatsjov-fonden tillsammans med staden Rom	17
Internationell utblick Redaktör Inge Axelsson	18
Lars Engstedt in memoriam Minnesord av Urban Waldenström	19
Reaching Nuclear Disarmament: new challenges and possibilities Information om denna internationella konferens i Stockholm den 25-27 februari -05 med båda dagarnas program	20
DLMKs bestyrelse	22
SLMKs styrelse 2004–2005	23
BAKSIDAN SLMK vid riksstämman 2004	
BILAGA SLMK:s verksamhetsberättelse 2003-2004	

Iran och kärnvapen i Mellanöstern

Iran har länge misstänkts för att ha ambitioner att bli en kärnvapenmakt. Sedan många år har landet byggt kärnkraftanläggningar, trots stor tillgång på olja. En drivkraft är sannolikt teknologisk prestige. Kärnkraft och forskning i kärnfysik ger status, åt landet och åt dess vetenskapsmän.

Men. Iran vill också hålla kärnvapenoptionen öppen. Irans ledare talar ofta om att landet är inringat. Amerikanska styrkor och baser finns i Pakistan, Afghanistan, Uzbekistan, Qatar och nu finns också ett dussin nya baser i Irak nära Irans gräns. USA:s militära resurser i området är visserligen primärt avsedda att kontrollera oljetillförseln från området, framförallt från Saudiarabien, men Iran kan ha anledning att känna oro. När USA:s president dessutom talar om Iran som en av *ondskans axelmakter*, när ”respekterade rådgivare” inom USA:s försvarsdepartement skriver om nödvändigheten av att angripa Iran och när USA nu hotar med att använda kärnvapen även mot länder som inte har kärnvapen, är det inte överraskande att ”hökarna” i Iran får stöd för ett kärnvapenprogram. Och givetvis ger Israels kärnvapen starka argument.

Iran bygger nu en anläggning för framställning av uran 235. Man har från Pakistan köpt ett par tusen gascentrifuger för anrikningen. NPT-avtalet, som Iran anslutit sig till, förbjuder inte Iran att framställa uran 235 i en koncentration som kan användas för reaktorer, omkring 6 %. Men det är inte svårt att köra reningen vidare, till de 80–90 % som fordras för att tillverka kärnvapen. Iran har också resurser att framställa

andra delar av kärnladdningarna. Om Iran startar anrikning i stor skala kan man frukta att Iran sedan säger upp avtalet med IAEA och inom ett fåtal år har färdiga kärnvapen.

I och för sig har Iran inte uppfyllt sina förpliktelser enligt NPT-avtalet i alla avseenden. Man har inte rapporterat sina aktiviteter enligt bestämmelserna. Flera andra länder har dock brutit mot reglerna i långt högre grad utan att detta medfört något stort rabalder. Brasilien har t ex startat en anrikning av uran 235 och vägrar att låta IAEA inspektera verksamheten.

För att stoppa Irans utveckling av kärnvapen diskuteras sanktioner. Där emot är ett amerikanskt invasionsförsök knappast sannolikt; Iran är helt enkelt för stort och skulle bjuda ett starkt militärt motstånd. Möjligheten diskuteras nu i amerikansk press att Israel bombar de anläggningar man anser vara hotfulla. Israels ledare anser att bombningen av Iraks kärnreaktor 1981 var viktig för att förhindra Iraks kärnvapenutveckling. I Iran skulle Israel dock i så fall behöva bomba på många platser. Radioaktiva ämnen skulle sannolikt spridas från reaktorena. Förödelsen skulle bli stor. Hatet mot Israel och USA skulle växa. Andra länder i området skulle se sig om efter möjligheter att skaffa kärnvapen.

Sanktioner eller bomber tycks vara de enda medel man diskuterar. Kanske man borde pröva förhandlingar först? Vad skulle Iran vilja ha i en förhandling? Status åt landet och ledarna, kanske symboler för ställningen som regionens stormakt, bl a genom en non-aggressionspakt med USA, ge-

nom ett direkt möte mellan Irans och USA:s presidenter, genom diskussioner av Irans förslag om ”Dialog mellan civilisationer” och ett slut på talet om onskans axelmakter. Man vill också att de sanktioner som idag hindrar Irans utveckling och kontakter med omvärlden upphävs. Och man vill ha handel. Flera av Irans religiösa och politiska ledare är i första hand affärsmän, vana vid korruption och handtryckningar. Handelsavtal med Europa och USA skulle inte bara binda upp ledarna vid gjorda överenskommelser, det skulle också förändra Iran. De flesta människor i Iran, särskilt de unga, är fascinerade av västerlandet och särskilt av USA. Amerikanska investeringar är efterfrågade.

Skulle förhandlingar kunna stoppa Irans kärnvapenprogram? Det vet man inte förrän man allvarligt försökt. Under tiden bör man kunna kräva att Iran accepterar IAEA:s krav på utökade och tätare inspektioner i utbyte mot leverans av uran för civila kärnkraftreaktorer.

I dagsläget bör man energiskt, fördomsfritt och uthålligt driva förhandlingar med Iran för att stoppa kärnvapenutvecklingen där, och för att dra Iran in i ett utbyte av handel, idéer, utbildning och turism, med USA, med Europa men också med grannländerna. Målet är en kärnvapenfri zon i Mellanöstern, kanske hela vägen från Marocko till Afghanistan.

Om inte detta lyckas och Israel behåller sina atombomber förblir risken stor att Iran också skaffar kärnvapen.

GUNNAR WESTBERG
gunnar.westberg@slmk.org

Kan Israel överleva trots sina kärnvapen?

Det var väl i och för sig logiskt att Israel skulle skaffa sig kärnvapen. Till och med Sverige övervägde ju att bli en kärnvapenmakt, utan särskilt övertygande militära skäl. Israel levde under ett verkligt hot om förintelse från sina grannländer. Det judiska folkets erfarenhet gjorde det oundvikligt att ta hotet på stort allvar. Fienderna var många och starka. Hotet om vedergällning med kärnvapen skulle avskräcka från anfall, menade man.

Den franska regeringen sålde en kärnreaktor för plutoniumframställning som placerades i Dimona i Negevöknen. Sannolikt bidrog Frankrike också med en hel del data för framställningen av kärnvapen liksom resultat från sina kärnvapensprängningar. Det är intressant att spekulera över Frankrikes motiv till att sälja kärnvapentechnologi till både Israel och Irak. Ville man, i bägge fallen, förekomma USA?

Israel har idag, tror man, mellan 75 och 200 kärnvapen. Uppskattningarna bygger på Dimonareaktorns produktionskapacitet. Vapnen kan sändas med flyg eller med landbaserade missiler. Missilen Jeriko II har en räckvidd på omkring 1 800 km och anses av experter i första hand vara avsedd att bära kärnvapen, men kan också förses med konventionella laddningar. Israel har nu även skaffat tre tyska dieseldrivna ubåtar som försetts med missiler som kan kärnvapenladdas.

Har kärnvapenavskräckningen fungerat? Nej. Trots sina kärnvapen anfölls Israel 1973 av grannstater och Israels

kärnvapen avhöll inte Irak från att attackera Israel med missiler vid Gulfkriget 1991. Man kan inte avskräcka utan att göra troligt att man verkligen kommer att använda vapnen. Men om Israel hade slagit tillbaka med kärnvapen mot anfallarnas länder skulle fördömden ha blivit oerhörd. I generationer skulle radioaktiva områden och förstörda städer ha påmint om detta brott. Israel skulle ha riskerat sin viktigaste säkerhetsgaranti, stödet från omvärlden och särskilt från USA.

Idag är Israels säkerhetspolitiska läge i förhållande till grannarna mycket förbättrat. Egypten, Syrien och Jordanien har minskat sina militära resurser kraftigt och skulle inte kunna bjuda starkt motstånd vid ett israeliskt anfall, än mindre kunna hota Israels existens. Irak förlorade det mesta av sina militära resurser redan i Gulfkriget 1981. Återstår som orosmoment framförallt Iran och Saudiarabien.

Irans militära styrka är avsevärd men kan inte hota Israel så länge Israel har USA:s stöd. De amerikanska baserna i Irak och i Qatar, och de amerikanska flottstyrkorna i Persiska viken skulle kunna stoppa ett anfall snabbt och tillfoga Iran enorma skador. Om Iran däremot utvecklar kärnvapen som med missiler kan anfälla Israel, skulle hotet om en förintelse av Israel åter bli förfärande påtagligt.

Jag argumenterar i en artikel i detta nummer av Informationsbladet för att utsikterna bör vara goda att åstadkomma en förhandlingslösning med Iran. Om nu USA:s utrikesledning verkligen

vill och vågar. Det borde man göra, för fredens skull, och för Israels skull.

Saudiarabien är ett svårbedömt land. USA har dragit bort sina baser, kanske därför att man inser att man inte är en välkommen gäst, och att den amerikanska närvaron hotar landets stabilitet och kungahusets säkerhet. Den saudiska diktaturen kan inte förväntas bestå länge. Avsikten med USA:s massiva militära närvaro i området är främst att kunna ingripa om Saudiarabien faller sönder och oljeproduktionen hotas. Riskerna finns att makten i landet tas över av en fundamentalistisk grupp som ser som sin huvuduppgift att i ett omvänt "korståg" återerövra de heliga platserna i Jerusalem. En sådan grupp skulle kanske vilja köpa kärnvapen för ett heligt krig. Ett israeliskt anfall på Irans nukleära anläggningar skulle öka risken för en sådan utveckling. Andra muslimska länder i området från Algeriet till Pakistan hyser grupper som skulle kunna reagera på samma sätt.

Kärnvapnen har inte bidragit till Israels trygghet. Idag ser vi att risken för spridning av kärnvapen till andra länder i området ökar. Kärnvapen är smittsamma. Om Israel vägrar avskaffa sina kärnvapen är risken i längden mycket stor att andra länder i regionen skaffar kärnvapen. Då kan inte USA skydda Israel.

Kan Israel överleva trots sina kärnvapen?

GUNNAR WESTBERG
President i IPPNW

Tack till SLMK:s avgående ordförande

Gunnar! Tack för trogen tjänst och inspiration!

Vi riktar ett kort och stort TACK till dig för att du hållit i SLMK-rodret mycket längre tid än du anade och enligt egen utsago önskade! Vi som anslöt oss till SLMK på 80-talet kände stora förhoppningar att föreningen skulle kunna läggas ner efter 1989 och än mer efter nedrustningsframgångarna 1996, men så blev som bekant inte fallet. Tack för att du har ställt upp i en för vår verksamhet svår övergångsperiod, detta trots att du haft egna angelägna högprioriterade åtaganden. Låt vårt tack rikligt flöda vidare till din familj med ”tack för lånet”!

Dina moraliska instinkter och dina politiska insikter har tveklöst hjälpt SLMK att hålla stadig kurs. Dina politiska överblickar och reflektioner vid styrelsemötena har inte alltid medfört att vi sett lösningen tydligare, vi har fortfarande känt oss förbryllade och frustrerade men tack vare dig på en betydligt högre nivå!

Inom IPPNW har du ett grundmurat förtroende, gjutet och utformat vid informella möten, under talmansarbetet i International Council och i samband med Dialogprogrammets möten med politiker och statsmän. Det var lätt för världskongressen i Beijing september

2004 att med acklamation och tacksamhet välja dig till president inom IPPNW! Du och Ron McCoy utgör ett ledarskap bestående av två mycket hängivna läkare, tillika ansvarskännande globala medborgare. IPPNW är ingen lätt skuta att navigera, sjökortet är inte helt tydligt, och det finns flera styrmän som kan komma att ifrågasätta kaptenernas kursförslag.

Vi önskar dig allt gott i din nya roll i IPPNW! Må du känna att dina ”gamla” SLMK styrelsekollegor finns med dig på skutan i ditt nya viktiga uppdrag!

SLMKs styrelse
gnm Hans Levander

Gunnar går och Frida kommer

Vid SLMKs årsmöte i Göteborg den 27 november avgick Gunnar Westberg som ordförande för att tillträda som en av IPPNW:s två presidenter. Till ny ordförande valdes *Frida Sundberg*, ST-läkare i pediatrik i Östersund. Frida hälsas välkommen och vi önskar henne lycka till i detta viktiga arbete! Styrelsens sammansättning i övrigt återfinns på sidan 23.

JAN LARSSON, ULF KÖNIG

Dialogmöte i London

I mitten av november hölls årets dialogmöte med beslutsfattare i London. Arrangörer var vår brittiska systerorganisation *Medact*. Medverkade gjorde dessutom representanter från IPPNW i Norge, Tyskland, Danmark och Sverige. Det första mötet hölls på ”Foreign and Commonwealth Office”; där deltog även representanter från försvarsministeriet.

Teman som diskuterades var naturligtvis den förestående översynskonferensen för icke-spridningsavtalet, taktiska kärnvapen och deras hälsoeffekter samt kärnvapnens oanvändbarhet.

Det är onekligen intressant att diskutera med människor som på allvar hävdar att de behöver sina kärnvapen. Det handlar ju om en synnerligen farlig livsstilsfaktor – som hotar oss alla.

Positivt är att briterna är mycket måna om att framhålla sina egna insatser för nedrustning och icke-spridning. Man ser alltså själva ett värde i detta, vilket ju alltid är en god början.

Senare under dagen besökte vi även hälsoministeriet för diskussioner kring kärnvapens medicinska effekter, både vad gäller utbildning och tillgång till adekvat information.

FRIDA SUNDBERG
frida.sundberg@slmk.org

Hiroshima och Nagasaki – mindre risker än befarat?

Nya rön om långsiktiga skador på arvmassan efter atombombsexplosioner

Under denna höst har det varit naturligt att plocka fram gamla Bob Dylan-skivor från skivhyllan. "Masters of War" känns kusligt aktuell. Dylan sjunger om krigshetsarna och bombmakarna: "You've thrown the worst fear / That can ever be hurled / Fear to bring children / Into the world / For threatening my baby / Unborn and unnamed / You ain't worth the blood / That runs in your veins!"

Därför kändes det paradoxalt nog upplyftande att lyssna på Dale Prestons föreläsning under Läkaresällskapets Riksstämman i år. Preston är biostatistiker från USA och har jobbat för Radiation Effects Foundation i Hiroshima under 23 år. Han är även knuten till Radiation Epidemiology Branch,

US National Cancer Institute. Titeln på föreläsningen var: "Cancer risks among atomic bomb survivors exposed as children or in utero."

Preston hade data på drygt 120 000 överlevare från Hiroshima och Nagasaki och det har varit möjligt att estimerade stråldosen för 113 000 av dem. Data angående cancertumörer ("solid cancers") var tillgängliga från 1958 och framåt och visade på en markant överrisk ("Excess Relative Risk per Unit dose") för de yngsta barnen. Med ökande ålder minskade ERR/Gy, men antalet fall ökade hela tiden. Per i dag beräknar man att cirka 850 extra fall av solid cancer har orsakats av bomberna i Japan, och detta utgjorde 8 % av alla

cancerfall i den utsatta populationen. Motsvarande estimat för leukemi visade att 1/3 av alla fall kunde knytas till atombomberna och strålningen.

Preston hade dessutom data på drygt 3 600 exponerade foster, varav 2 362 hade funnits inom 10 km från explosionens hypocenter. Data pekade överraskande på att även om cancerrisken var ökad i barnåren fanns det enbart mycket svag, icke-signifikant, indikation på ökad risk för "adult onset cancers".

Diskussionen efter föreläsningen handlade om att resultaten kunde tolkas på så sätt att fostren kanske hade bättre reparativa mekanismer än deras mammor. Kromosomstudier gjorde av Nakamura 2004 kunde peka i samma riktning. Om data kan bekräftas kan man hoppas att risken för långsiktiga skador på den mänskliga arvmassan av atombombsexplosionerna är mindre än tidigare befarat.

JANN STORSAETER
jann.storsaeter@slmk.org

Tjernobylyolyckan orsakade cancerfall i Sverige

En nyligen publicerad studie visar ett statistiskt samband mellan det radioaktiva nedfallet från Tjernobylyolyckan och en ökning av antalet cancerfall i de mest utsatta områdena i Sverige. Studien är den största som visar på ett sådant samband utanför före detta Sovjetunionen. Den är publicerad i decembernumret av den vetenskapliga tidskriften *Journal of Epidemiology and Community Health*.

Studien är upplagd så att församlingarna i de sju nordligaste svenska länen indelats i sex klasser utifrån markbeläggningen av cesium-137. De flesta av församlingarna, 333 av 450, drabbades av nedfallet. En klass innehållande 117 församlingar fick inte något

nedfall och individerna i dessa har utgjort studiens kontrollgrupp. De personer i åldrarna 0-60 år som var bosatta i de studerade länen och med samma adress såväl 31 december 1985 som 31 december 1987 har följts med avseende på cancerutveckling. Vid studiens början ingick 1 143 182 individer och det inträffade 22 409 cancerfall åren 1988 fram till och med 1996. Det finns ett statistiskt säkerställt samband mellan graden av nedfall och en observerad ökning av antalet cancerfall, även om cancerökningen är svag. Ökningen gäller alla typer av cancer sammantagna vilket delvis strider mot vad som tidigare är känt för sambandet mellan joniserande strålning och cancer. Forskarna ser inte heller någon uppgång i de strålningsinducerade tu-

mörformerna leukemi eller sköldkörtelcancer som dessutom anses ha den kortaste latensen.

Cancerökningen tycks röra alla typer av cancer trots att många cancerformer anses ha längre latens för upptäckt än den korta tid forskarna studerat. Det framstår därför anmärkningsvärt att en ökning av cancersjukligheten skulle ha inträffat redan före 1996, men studien är inte unik eftersom det finns flera undersökningar avseende joniserande strålning som visat på canceruppgång efter lika kort tid. Om det funna sambandet inte beror på slumpen, eller okända störfaktorer som forskarna inte kunnat korrigera för i analysen, så är en möjlig förklaring att strålningen påskyndat tillväxten av redan bildade tumörer i deras tidiga stadier snarare än att nya tumörer skulle ha uppstått.

MARTIN TONDEL
martin.tondel@slmk.org

Studien i sin helhet finns på Linköpings Universitets hemsida: www.liu.se.

Folkebevægelse, borgerdiplomati og et håb for fremtiden

af **Cæcilie Böck Buhmann**

I årevis har IPPNW og nedrustningsbevægelsen set på nedrustning isoleret, men det er som lægen, der udelukkende søger at behandle et forhøjet blodtryk med blodtryks-sænkende medicin uden at se på den bagvedliggende årsag. En god læge ser på helheden – så hvis vi skal leve op til vores ansvar som læger, som vi så stolt bruger i navnene for vores organisationer, må vi se på sikkerhedspolitik i en bredere kontekst.

Fra d. 25. til d. 30. juli 2004 afholdtes det Sociale Forum for Nord- og Sydamerika i Quito i Ecuador. Bønder, arbejdere, studerende, aktivister, intellektuelle, religiøse ledere og nobelpris-modtagere diskuterede de udfordringer [utmaningar] vi står overfor i kampen for overlevelse og bæredygtig [hållbar] udvikling. De emner, der fyldte mest på dagsordenen, var den økonomiske liberalisme som Verdensbanken, Den Internationale Valutafond og Verdens Handelsorganisationen har indført samt den globale militarisering, som USA står i spidsen for, der begge stik imod [stick i stäv mot] det officielle mål om demokratisering og social udvikling medfører udbredt fattigdom, hungersnød, sygdom og tab af menneskeliv.

Den fortsatte strategi for brugen af atomvåben som en fast bestanddel af atomvåbenlandenes og NATO's sikkerhedspolitik er uløseligt forbundet med den økonomiske verdensorden. Militær styrke er økonomiens forlængede arm – og som Helen Caldicott, grundlægger af PSR, beskriver i sin bog, "The New Nuclear Danger", er sikkerhedspolitik tæt forbundet med økonomiske interesser. Hun beskriver hvordan den amerikanske plan for et

Missilskjold i høj grad kan forklares af Bush-administrationens tætte relationer til nogle af verdens største våbenproducenter. Hun beskriver hvordan behovet for et marked for våbenindustrien i det 20. århundrede har været medvirkende til den lange række af interne konflikter vi har været vidner til i især Den Tredje Verden.

Vi kommer aldrig til at nå vores mål om global nedrustning af atomvåben, hvis vi ikke anerkender, hvor tæt forbundne økonomi, stormagtspolitik og sikkerhedsstrategier er, og vi må ikke tabe vore ultimative mål som læger af sigte – sundhed og overlevelse for verdens befolkning. Vi vil aldrig nå dette mål, hvis vi ikke anerkender, at sundhed og bæredygtig udvikling hører sammen. Vi vil aldrig nå vores mål så længe, der eksisterer atomvåben, men kampen mod masseudryddelsesvåben vil forblive utopi så længe stormagtspolitik og økonomiske interesser får lov at sætte den internationale dagsorden.

Vores kamp for global nedrustning vil for altid være forbundet med kampen for fred, overlevelse og bæredygtig udvikling med respekt for menneskerettigheder, uddannelse [utbildning] og sundhedsydelse for alle. Alle kræver de en radikal ændring af den tankegang, der dominerer politiske processer i dag.

I stedet for at basere politik på en Machiavellansk tro på frygt må vi tro på hinanden og værdien af det enkelte menneske. Som SLMK's Hans Levander har pointeret i Moskva på et møde om alternativer til atomvåben, må det gamle sikkerhedsdogme skiftes ud med et nyt, der bygger på tillid,

samarbejde, ansvar, borgerdiplomati [medborgardiplomati] og bæredygtig langtidspanlægning.

Nedrustningsbevægelsen – og især IPPNW – har i årevis tabt medlemmer, prestige og finansiering. Vi er meget langt fra, hvad vi var under Den Kolde Krig, da IPPNW blev tildelt Nobels Fredpris. Vores reaktion har været en evig uforstående klagesang. Hvad sker der? Hvorfor er studerende ikke interesseret i vores sag? Hvorfor taber vores organisationer medlemmer hvert år? Hvorfor kan vi ikke skaffe penge? Hvorfor dit og hvorfor dat!

Det er på tide at vi bliver voksne og modnes [mogna] i takt med tiden og det nye årtusinde. Anti-krigsbevægelsen i USA er vokset eksponentielt i takt med krigen i Irak. Michael Moore's film er blevet en kæmpe succes og har på bare en måned indspillet over 130 millioner dollars i USA. MEDACT's rapport "Continuing Collateral Damage" fra november 2003 bruges i FN og kan findes på Internettet på hjemmesider som frekventeres af tusinder af humanitære NGO'er. The Nuclear Weapons Inheritance Project med dets fokus på uddannelses- og kapacitetsopbygning blandt studerende har på bare 3 år vokset sig stort og samarbejder nu med adskillige andre organisationer af såvel fredsaktivister og studerende. – Og 10.000 mennesker mødtes i juli i Ecuador for at diskutere muligheder for fremtiden og opbygge internationale netværk, der samarbejder for en bedre verden. Der er masser af muligheder! Fremtiden kalder på forandringer.

Det vil være uansvarligt og ulægeligt, hvis vi forbliver i vores magelige læne-

stol derhjemme, mens vi græder salte tårer over at Ikke-sprednings Traktaten er i fare for at bryde sammen!

IPPNW må skabe en samlet vision for en verden uden atomvåben. IPPNW må anerkende og inkorporere i vores programmer, at vi aldrig opnår global nedrustning, så længe økonomisk liberalisme og unilateral militarisering af kloden [jordklodet] fortsætter. Kampen for overlevelse for den næste generation må være på mange fronter. Vi må

arbejde sammen på tværs af organisationer, geografiske skel og generationer og vende tilbage til vores rødder som socialt ansvarlige læger, der uddanner og oplyser såvel offentligheden som beslutningstagere. Interessen er tilstede og forståelsen er begyndende. Folkebevægelser dannes og den almene befolkning viser stigende interesse for politiske spørgsmål. Hvis vi forstår at integrere kampen for en atomvåbenfri verden med kampen mod de andre

enorme udfordringer, der venter os på vejen mod udvikling og global overlevelse vil vi også se at nedrustningsbevægelsen vil vågne igen. Potentialet findes. Det eneste, der mangler er, at vi i IPPNW anerkender at vi alle er forskellige med forskellige [olika] perspektiver på verden, men at det ikke forhindrer at vi med respekt for hinanden kan stå sammen globalt for en bedre fremtid!

MISSILE DEFENCE: Pragmatikkens sejr – ikke hjertets!

af Nicole C. Evans

De amerikanske planer om at bygge et globalt missilforsvar får international støtte, men ikke fordi andre regeringer tror, det vil gøre deres lande sikrere.

Missilforsvar er et komplekst og ofte misforstået emne, der let fremkalder stærke følelser, og mange føler fortsat, at missilforsvar udgør en alvorlig trussel mod den internationale sikkerhed. Ikke desto mindre har Bush administrationens globale missil forsvarsprojekt (Global Missile Defense, GMD) modtaget forbavsende international støtte og samarbejdsvilje.

Tidligere versioner af missilforsvar opretholdt en skelnen mellem nationalt missil forsvar (NMD) og operationelt ('theater') forsvar. NMD er et antiballistisk missil forsvarssystem, der beskytter et land som helhed mod ballistiske missilangreb. Det operationelle ('theater') forsvar beskytter i et mindre operationsområde, idet det møder missiler med rækkevidde på under 3.500 km. At skelne mellem de to systemer er vigtigt, fordi nationale forsvar kan undergrave den strategi-

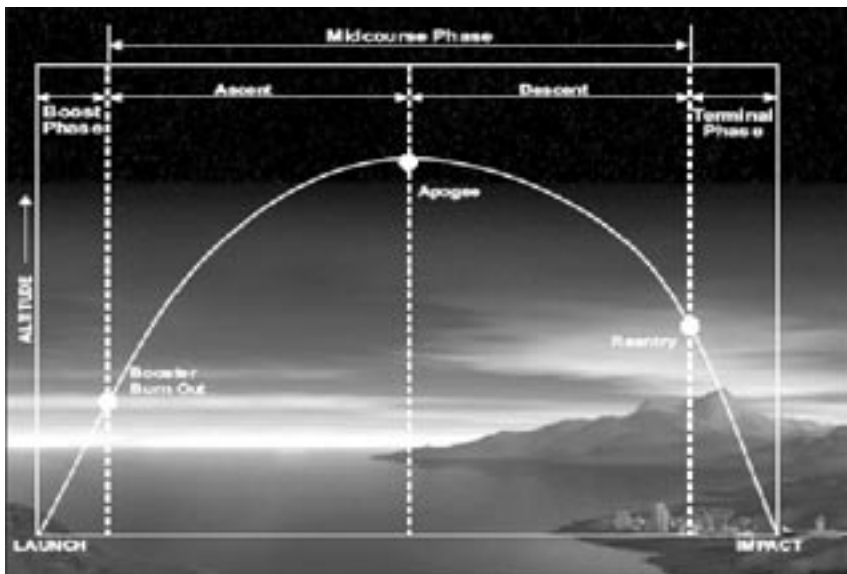
ske stabilitet ved at true andre landes mulighed for at svare igen, hvilket er kernen i afskrækkelsen. Kortrækkende systemer indebærer ikke denne fare.

George W. Bush's administration har dog forandret dette og således i høj grad kompliceret en allerede intrikat situation. Siden 2002 har Bush's version af det globale missilforsvar slået det nationale og det operationelle system sammen med henblik på at beskytte såvel det amerikanske 'hjemland' med NMD som udenlandske, amerikanske tropper, baser og allierede med det operationelle forsvar ('theater missile defence', TMD). På langt sigt stiler planerne mod et flerstrengt system, hvor platforme på land, til søs og i luften skal neutralisere fjendtlige missiler. Dette har medført uklarheder, både hvad angår definitioner og de politiske hensigter.

Lande, som tidligere kun støttede TMD, opdager nu at de ved at tilslutte sig TMD støtter et globalt forsvarssystem – samtidigt med at de hævder, at de kun tager del i ikke-destabiliserende former for missilforsvar. Ruslands tidligere politik, der var at støtte TMD, men kraftigt at modarbejde NMD, er blevet invalideret. I det store og hele har Bush administrationen haft fordel af denne strategi, da flere og flere lande går ombord i GMD toget. De første rudimentære dele af det amerikanske missilforsvarssystem vil blive udstationeret i dette efterår i Alaska og Californien.

Hvorfor nogle støtter missilforsvar

Vendepunktet for de lande, som var halvhjertede i deres støtte til missilforsvaret, kom i december 2001, da Rusland tilsyneladende accepterede, at

Kilde: Missile Defence Agency

USA ophævede traktaten, der forbød missilforsvar (ABM). Derved bortfaldt andre landes frygt for, at samarbejde med de amerikanske missilforsvarsplaner ville forværre relationerne til Rusland og undergrave mulighederne for våbenkontrol. Der er fire nøglefaktorer, som medførte den tilsyneladende støtte til de amerikanske planer.

For det første indså de fleste lande, at Bush-administrationen var fast besluttet på at fortsætte sit missilforsvarsprojekt, uanset om det fik international støtte eller ej. Det er ikke overraskende, at man besluttede, at det var bedre at være inde i teltet, hvor man kunne have indflydelse, end uden for teltet og ude i kulden.

For det andet var det klart, at samarbejde med USA gav politiske gevinster. Præsident Vladimir Putin regnede sandsynligvis med, at Rusland havde bedre muligheder for at modvirke sin største bekymring – uahæmmet amerikansk unilateralisme – gennem delvist samarbejde snarere end gennem fordømmelse af missilforsvaret. For andre stater er et godt forhold til USA af altoverskyggende betydning.

For det tredje er der en udbredt tro på at det vil føre til væsentlige økonomiske, tekniske og industrielle gevinster. USA gjorde opmærksom på, at russiske virksomheder ville kunne byde på lukrative ordrer i forbindelse med missilforsvaret. Europæiske og asiati-

ske partnere havde allerede modtaget profitable kontrakter. Endelig er der klare militære fordele for nogle stater i NMD, mest oplagt i troppebeskyttelsen.

Sagernes stilling

Samarbejdet om missilforsvaret med nordamerikanske og europæiske nationer har overvejende fundet sted inden for den eksisterende sikkerhedsarkitektur. I april gik Canada med til et tidligt varslingsystem for Nordamerika under North American Aerospace Defense Command (NORAD). Canada havde ikke meget at vælge imellem. Hvis NORAD blev kørt ud på et sidespor, ville Canada miste sin kontrol med det kontinentale luftforsvar. Det ville være et mærkbart tab – gennem NORAD har Canada været i stand til at have uforholdsmæssigt stor indflydelse i forhold til egne militære udgifter og ressourcer.

Ved topmødet i Prag i november 2002 gik NATO's medlemslande med til at påbegynde en undersøgelse af mulighederne for et missilforsvar med henblik på mulighederne for et flerstrengt TMD (se ovenfor). De udvalgte firmaer til at foretage undersøgelsen blev annonceret i september 2003, og arbejdet er nu i gang. Flere medlemsstater er i færd med at udvikle deres egne muligheder for missilforsvar, som senere kan blive integreret i et NATO system. Tyskland har flere

amerikanske Patriot I TMD'er og udvikler Medium Extended Air Defence system i samarbejde med USA og Italien. Storbritanien har truffet en aftale med USA om opgradering af Early Warning Radaren i Fylingdales, og har skabt British Missile Defence Centre for samarbejde med dets amerikanske søsterorganisation. Imidlertid insisterer Storbritanien fortsat på, at missilforsvar må afbalanceres af global nuklear afskrækkelse, hvor hovedvægten lægges på TMD og troppebeskyttelse. Den engelske regering er også optimistisk, hvad angår de potentielle fordele for dens forsvarsindustri.

På trods af udbredt formodning om det modsatte forkaster Paris ikke helhjerteret missilforsvar. Franske og italienske virksomheder udvikler i samarbejde Aster TMD systemet. Det franske synspunkt ligner det russiske: TMD systemer er nyttige, men NMD er destabiliserende. Frankrigs hovedindvendinger mod globalt missilforsvar skyldes den bekymring (som de deler med briterne), at det vil erstatte kooperativt diplomati og fremkalde en spiral af våbenkapløb i et futilt forsøg på at opnå usårlighed.

I Asien bygger samarbejdet om missilforsvar på et gammelt venskab med USA, selvom Japans Patriot II og Aegis systemer opererer uafhængigt. Tokios interesse blev katalyseret, da Nordkorea sendte et Taepodong-1 missil over det japanske hav i 1998. Japan indser også, at dens eneste allianceparner, USA, ville anse modvilje mod samarbejde om missilforsvar som aftalebrud. I december 2003 meddelte Japan, at man ville udvikle et missilsystem, hvor både Aegis og Patriot III missiler indgik. At Japan gradvist fjerner sig fra sin traditionelle pacifistiske politik, fremgik også af opsendelsen i marts 2003 af to militære satellitter.

En anden brik i GMD puslespillet faldt på plads i december 2003, da Australien annoncerede sin deltagelse. Initiativet begrundedes primært med den Nordkoreanske trussel, og den australske regering lægger vægt på, at der bliver tale om økonomisk afkast. Som svar på dette udsendte Indonesien en klart formuleret advarsel om, at et australsk støttet GMD system ville udløse et vå-

benkapløb og underminere den regionale stabilitet. Indisk-amerikansk samarbejde truer også den labile regionale balance ved at true både Pakistan og Kina. Den amerikansk-indiske Defence Policy Group mødes regelmæssigt og afholdt i marts en simuleret missilforsvarsøvelse. I januar meddelte USA, at man ville give Indien adgang til følsom rum-, nuklear- og missilforsvarsteknologi. Men dette samarbejde kan nu blive nedgraderet, da Kongresspartiet og dets venstrefløjsallierede har stillet sig kritisk over for Indiens kompromisløse støtte til GMD.

Endelig er Israel det eneste mellemøstlige land, som samarbejder om missilforsvar. Patriot missiler blev udstationeret i Israel under den første Golf krig, og Israel udviklede efterfølgende sit eget Arrow system sammen med USA. Arrow var på plads i 2002 og opererer parallelt med Patriot III missilbatterier, men har ikke været testet i kamp.

De russiske betingelser for samarbejde

Både i Europa og Asien har den russiske missilforsvarspolitik tre formål: at være centralt placeret i udviklingen af regionale sikkerhedsstrukturer, at sikre at regionale strukturer ikke er rettet mod Rusland, og at befordre udvikling af et multipolart internationalt system for at modvirke, hvad man ser som amerikansk unilateralisme. Rusland ser samarbejde om missilforsvar som en del af den globale krig mod terror og som noget, der potentielt kan give afkast for dets forsvarsindustri.

Tanken om et begrænset europæisk TMD system blev først bragt på bane i 1994, men en samarbejdsramme blev først udviklet, da NATO-Rusland rådet blev oprettet i maj 2002. Under dets auspicer har NATO og Rusland afholdt indledende øvelser i Colorado mellem 8. og 12. marts 2004 for at sikre, at man hurtigt og effektivt kan arbejde sammen for at modvirke en missiltrussel mod tropper på fælles mission.

De russiske TMD initiativer i Asien har været mere begrænsede. I 2002 foreslog Rusland et regionalt missilforsvarssystem omfattende Rusland,

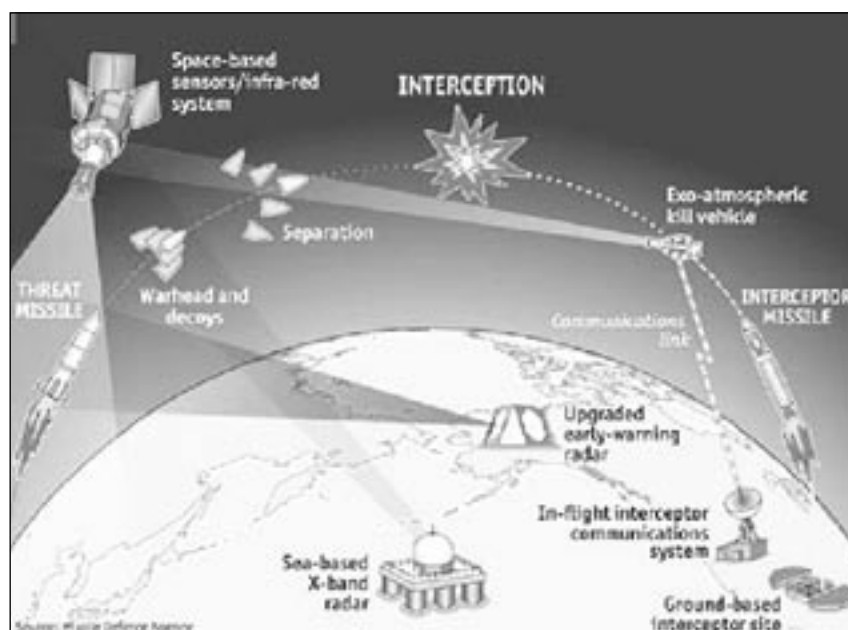
Kina, USA og Japan foruden bilateral Kooperation med Japan og Pakistan. Men forsøg på at arbejde for et alternativ til det amerikanske globale missilforsvar har været uden succes på grund af langvarige amerikanske missilforsvarsinteresser i området. Det eneste konkrete resultat er, at Rusland i Juni afsluttede aftale om salg til Kina af S-300 jord-til-luft missiler.

I begyndelsen af september 2002 fremgik en villighed til samarbejde med Washington om missilforsvar af erklæringer fra den russiske viceudenrigsminister og fra viceforsvarsministeren. Præsident Vladimir Putin bakkede op bag denne tilnærmelse sidst i januar 2003. Denne udvikling fik man et forvarsel om i maj 2002, da USA gik med til at hjælpe Rusland med at forbedre dets tidlige varslingsystem ved at oprette et fælles informationscenter angående opsendelse af ballistiske missiler. Men forsøgene på at fortsætte udviklingen af det russisk-amerikanske satellitbaserede varslingsystem afsluttedes i februar, hvor systemet blev slettet af udkastet til det amerikanske forsvarsbudget for 2005. I april anbefalede et udkast til aftale, at der oprettedes et system for tidlig varsling om missilangreb samt andre landbaserede komponenter til missilforsvar, forudsat dette ikke involverede militarisering af rummet. Men dette forsøg minder om den mislykkede Clinton-Jeltsin plan

fra 1998 om i fællesskab at udvikle et varslingsystem for Moskva – en plan som viste sig at mangle politisk velvilje. Det er vanskeligt at forestille sig rimelige fremskridt, når selv jordbundne og non-kontroversielle planer ikke kan føres igennem.

Rusland har knyttet klare betingelser til sit samarbejde med USA om missilforsvar. For det første må GMD ikke true nationale, russiske interesser. Vicechefen for den russiske generalstab, Yuri Baluyevsky, har flere gange sagt, at målet for det russiske samarbejde er at skabe systemer, som kan forsvare mod angreb med enkelte missiler på grund af uheld, fra slyngelstater eller afsendt af terrorister. Rusland mener ikke, at de foreliggende missilforsvar truer dets kernestyrker, eller at sådanne forsvar vil kunne neutralisere dets store strategiske arsenal af offensive missiler i overskuelig fremtid. For det andet må samarbejde være på lige vilkår, et synspunkt, der afspejler Ruslands ønske om at blive opfattet og behandlet som ligestillet partner. Russisk teknologi og intellektuel ejendom må for det tredje beskyttes mod snedige [sluga] amerikanere, som kan stjæle russiske idéer under dække af samarbejde. Rusland har haft et lokalt missilforsvar omkring Moskva siden slutningen af 60'erne og mener, at det har sat Rusland i besiddelse af

▶▶▶ side 14

Kilde: Missile Defence Agency

Studentarbete i USA i november 2004

Martina Grosch och Camilla Mattson leder ett dialogmöte i Cincinnati.

I början av november i år var vi, Camilla Mattsson och Martina Grosch, i USA med en delegation med Nuclear Weapons Inheritance Project (NWIP). Vi åkte tillsammans med Cæcilie Böck Buhmann, Danmark, och Rune Dahl, Norge. Vi besökte fem universitet i delstaterna Ohio, Kentucky och Indiana och höll flera dialoger och en work-

shop. Den som hjälpte oss att planera turen till universiteten var Chris Brubaker, en av de nationella studentrepresentanterna för amerikanska Physicians for Social Responsibility (PSR). Honom hade vi turen att lära känna under världskongressen i Peking i september, där han visade ett stort intresse för att arbeta med NWIP.

Vi kom till Cincinnati i Ohio tre dagar efter valet vilket verkligen kändes som att hamna i händelsernas centrum, särskilt eftersom Ohio, som s.k. swing state, spelade en avgörande roll i valet. Många av studenterna hade engagerat sig i valarbetet, och de var väl insatta i många av de politiska frågor som vi diskuterade under våra dialoger.

Rune Dahl pratar med en student i Columbus.

Varken Camilla eller jag hade varit med på en delegation förut så för oss var det verkligen lärorikt. Dock visade det sig svårare än vi trott att få de amerikanska läkarstudenterna att komma till våra dialoger. Till de flesta av dialogerna kom ett tjugotal studenter, varav många redan var engagerade inom PSR, som har som sina tre huvudområden miljö, handeldvapen och kärnvapen. De som engagerar sig i den senare frågan är dock få, och därför blev vårt huvudsakliga mål efter några dagar att få dem att engagera sig i arbetet mot kärnvapen.

Eftersom alla vi som åkte till USA hade varit i Peking i september, hade vi pinfärska åsikter från kinesiska studenter med oss i bagaget. Detta var något vi hade stor nytta av i diskussionerna med de amerikanska studenterna. De blev överraskade över att så många faktiskt uppfattar USA som ett hot, och de tyckte det var intressant att de kinesiska studenterna trodde att Kina skulle vara villigt att diskutera nedrustning om USA tog ett första initiativ.

Vi träffade en del studenter som är intresserade av att fortsätta arbeta ihop

Studenter i Cincinnati i engagerad diskussion.

med oss, och NWIPs framtidsplaner för USA är att hålla workshops på den nationella student-PSR-konferensen i Chicago i början av mars. Det känns väldigt roligt att vi efter vår resa har fått igång ett samarbete med studenter i USA, eftersom den amerikanska politiken är så avgörande för kärnvapensituationen i världen. Vi har i dagarna sammanställt en omfattande rapport

om delegationen till USA som man kan läsa på vår hemsida:

www.ippnw-students.org/NWIP
eller kontakta Camilla för att få den per e-mail (se nedan).

MARTINA GROSCH
martina.grosch@slmk.org

CAMILLA MATTSSON
camilla.mattsson@slmk.org

Tack till alla generösa medlemmar av SLMK!

I utskicket i november vädjade SLMK om ett frivilligt extra bidrag på 50 kr ovanpå den ordinarie medlemsavgiften för att stödja vår internationella förening IPPNW. Ett överväldigande stort antal av medlemmarna betalade detta belopp. Många, många har också sânt ett ytterligare extra bidrag till IPPNW. Vi vet ännu inte hur mycket pengar som kommer in, men det är en hel del och kan täcka en stor del av IPPNW:s aktuella underskott. Vi har redan fått ett varmt tack från generalsekreteraren i Boston för SLMK:s insats.

Tack! Utan er hjälp skulle IPPNW ha svårt att nå ut.

Gunnar Westberg
Avgående ordförande i SLMK
President, IPPNW

Frida Sundberg
Ny ordförande i SLMK

Det mobile russiske Topol-M missil som Rusland anser for at være uovervindelig for nedskydning.

potentielt værdifuld erfaring og teknologi. Kreml er meget opmærksom på at beskytte og videreudvikle dette potentielt profitskabende element i dets forsvarssektor. For det fjerde må rummet demilitariseres, og GMD må forhindres i at udvide sig ud i rummet. Endelig må samarbejde opbygges inden for legale rammer. Rusland har sagt, at en aftale om missilforsvar er en forudsætning for samarbejde. Moskva presser på med forsøg på at få USA til at gå med til en erstatning for den nu ophævede ABM traktat, men er flere gange blevet afvist. Rusland sigter mod at opretholde forbindelsen mellem offensive og defensive våben med henblik på at beskytte stabiliteten inden for en legal ramme, der tydeligt tegner Rusland og USA somigestil lede strategiske partnere.

Russiske og kinesiske bekymringer

Rusland og Kina deler to centrale bekymringer i forbindelse med de amerikanske missilforsvarsplaner: at deres nukleare afskrækkelse er truet, og at planerne vil destabilisere våbenkontrollen. Denne trussel er langt mere aktuell for Kina, hvis nukleare styrker er minimale sammenlignet med de amerikanske og russiske arsenaler.

Både Rusland og Kina har reageret aktivt på den amerikanske forkastelse af ABM traktaten ved asymmetriske initiativer for at neutralisere potentielle trusler. Ved at trække sig ud af

START II kunne Rusland fortsætte med at indbygge 'multiple independently targetable vehicles (MIRV)' i interkontinentale ballistiske missiler (ICBM). Putin erklærede i oktober 2003, at Moskva har til hensigt at gøre dusinvis af MIRV'ede SS-19 raketter kampklare. Rusland har desuden forlænget tjenestetiden for dets tunge SS-18 ICBM'ere. Rusland er begyndt at bygge en fjerde-generationsklasse (den såkaldte *Borey* klasse) af undervandsbåde, er desuden ved at MIRV'e sin silo-baserede Topol-M og er ved at afslutte testningen af den mobile version af Topol-M. Rusland betragter sine nye Topol-M ICBM'er, der i 1980'erne oprindeligt var tænkt som modspil til Reagans 'stjernekrige', som sin 'sølvkugle' mod amerikanske missilforsvarssystemer.

Under Ruslands nukleare militærøvelser i februar samlede opmærksomheden sig mest om fiaskoen med to submarine missilaffyringer, så den vellykkede afprøvning af et nyt super-sonisk 'Crazy Ivan' missil gik næsten ubemærket hen. 'Crazy Ivan' udmærker sig ved at skifte højde og kurs gang på gang, så det bliver næsten umuligt at opspore og sigte ind på. Putin erklærede, at Rusland er i stand til med lethed at gennemtrænge ethvert missilforsvar. Putin bemærkede med snedig kløgt, at ligesom amerikanerne holdt på, at deres beslutning om at trække sig tilbage fra ABM traktaten ikke var

rettet mod Rusland, var Ruslands modernisering af sine kernevåben ikke rettet mod USA!

Rusland har også opgraderet sit A-135 ABM system, der dækker Moskva, det eneste lokale system, som p.t. er i funktion. I 2002 begyndte Rusland for alvor at arbejde på TMD og er i gang med at udvikle avancerede missilinterceptorer som f. eks. S-500, der supplerer dets arsenal af S-300 og avancerede S-400 interceptorer. Rusland har også med succes testet sø-baserede interceptorer.

Men Kreml har klart tilkendegivet, at man ikke har til hensigt at deltage i et egentligt kapløb om missilforsvar. Putin har sagt, at selvom han ikke udelukker udvikling af et nationalt missilforsvar en gang i fremtiden, afhænger en sådan udvikling af, hvad der sker i andre lande. Rusland fortsætter også genopbygningen af sit skrantende [krassliga] system for tidlig varsling og med at afstive sine militære satellitkonstellationer. Siden 2002 har Rusland foretaget talrige militærøvelser af voksende omfang og ambitionsgrad. Øvelserne i maj 2003 omfattede også hypotetiske nukleare angreb på USA og neutralisering af amerikanske satellitter for at 'blinde' Pentagon's stab. Alle disse initiativer er blevet støttet af stadigt voksende militæruddgifter. Højtstående russere inkl. Præsident Putin har øget hyppigheden af besøgene i strategiske militære installationer.

Hverken Rusland eller Kina synes overbevist af de amerikanske forsikringer om, at det globale missilforsvar ikke er rettet mod dem, heller ikke af den ledsagende retorik om behovet for at forsvare sig mod terroristtrusler. Højtstående russiske militærkilder og udenrigsembedsmænd har påpeget, at samtidig med at USA bedyrer sit partnerskab med Rusland, viser dets handlinger noget andet. I januar 2003 udtrykte den russiske forsvarsminister Sergei Ivanov betydelig bekymring i forbindelse med de amerikanske planer om at udbygge radarstationerne i Storbritanien og Grønland, da de sandsynlige missilruter fra slyngelstater ikke passerer disse områder. Washing-

tons planer om at udvikle 'bunker buster' kernevåben øger kun Moskvas og Beijings uro. De opfattes som i stand til at bryde den nuværende paritet i nuklear afskrækkelse og til drastisk at ændre tærskelen for kernevåbenbrug.

General Baluyevski kommenterede disse udviklinger og sagde: "Det er meget skræmmende, ekstremt skræmmende". Den russiske bekymring forstærkes yderligere af Amerikas erklærede intention ikke at nedskære sit nukleare arsenal til de niveauer, som Moskva traktaten af maj 2002 udpeger – og at missiler og sprænghoveder i stedet lagres som et værn mod en usikker fremtid.

Beijings mistro over for de amerikanske intentioner forstærkes af overbevisningen om, at det globale missilforsvar er endnu en manifestation af amerikansk unilateralisme og en nøglekomponent i et amerikansk forsøg på verdensomspændende overmagt. De amerikanske anstrengelser for at skærpe sværdene og udvide sine skjolde ses som en signifikant trussel mod Kinas nukleare afskrækkelse. Kinas nukleare strategi er minimalafskrækkelse – at potentielle fjender vil afskrækkes af uvisheden om Kinas evne til gengældelsesangreb.

Kina er et af de få lande, der stædigt fastholder sin modstand mod TMD. Den amerikanske beslutning om at sælge Patriot III missiler til Taiwan har yderligere destabiliseret regionen. Kina frygter nuklear afpresning i forbindelse med Taiwan problemet, og udstationering af TMD kunne motivere Kina til at antage en forebyggende angrebsposition. Kina er også bekymret for, at et amerikansk-taiwanesiske missilforsvar kunne lægge det taiwanesiske militær ind under amerikansk kommando. Japan og USA har allerede en militæralliance. Kommando-integration for Taiwan kunne være begyndelsen til en eksplicit amerikansk-taiwanesiske alliance mod hovedlandet. Taiwan synes at være opmærksom på implikationerne af noget sådant, og synes forsigtigt at tage afstand, hvad spørgsmålet om missilforsvar angår, ved at ophæve vedligeholdelseskontrakter for sine Patriot III missiler.

Selvom Kina har moderniseret sine styrker siden 1980'erne, har de amerikanske missilforsvarsplaner alligevel gjort indtryk. Det kan ikke overraske, at Beijing tilstræber en mere geografisk spredt, usårlig og kampklar, nuklear triade. Kinas øjeblikkelige strategiske afskrækkelse består af 20 silo-baserede Dong-Feng 5 ICBM'ere, der drives af flydende brændstof og har deres sprænghoveder lagret for sig selv. De er ikke øjeblikkeligt af-fyringsklare. Kinas nyeste, mellem-distance ballistiske missiler er de med fast brændstof udstyrede Dong-Feng 21A'ere, og Kina er desuden i færd med at udvikle mobile ICBM'er. Hvis Kina tror, at de amerikanske globale missilforsvarssystemer undergraver dets nukleare afskrækkelse, kan det udstyre sine ballistiske missiler med MIRV og evne til at aflede fjendtlige missiler. I en spændt situation som den i Taiwan Strædet vil missiler i alarmberedskab blot øge muligheden for optrapning, for tilfældigt udløst eller forebyggende krig.

Efter at have identificeret Amerikas militære Achilles hæl – dets øgede afhængighed af sårbare, rumbaserede aktiver – har Kina også accelereret sit militære rumprogram i en søgen efter måder til at neutralisere de amerikanske militærsatellitter i tilfælde af konflikt.

For det andet er Rusland og Kina meget bekymrede for, at de amerikanske missilforsvarsplaner vil destabilisere bestående våbenkontrollsystemer og vanskeliggøre fremtidige aftaler. Rusland har gentagne gange hævdet, at GMD fjerner ressourcer fra krigen mod terror, og at dette strider mod Bush-Putin forpligtelsen til at reducere de nukleare arsenaler. Kina har erklæret, at Japans missilforsvarsplaner kan

underminere den regionale balance og udløse et ny våbenkapløb. Det er uklart, om denne erklæring er en trussel eller en forudsigelse.

Rusland, Kina og andre stater udtrykker dyb bekymring over militariseringen af rummet. I 2003 foreslog Rusland og Kina en aftale om at friholde rummet for våben. Forhandlinger fortsætter ved Nedrustningskonferencen i Genève. Moskva og Beijing hævder begge, at ikke-sprednings initiativer og politiske midler er bedre måder til at håndtere masseødelæggelsesvåben end forsøg på at udvikle missilskjolde.

Bundlinien

Det amerikanske forsøg på udvikling af et globalt missilforsvar har en vis international støtte. Men denne støtte skyldes ikke, at man støtter Amerikas strategiske vision. Den skyldes snarere pragmatiske vurderinger af, hvordan man kommer ud af det med verdens eneste supermagt. På visse måder er det næsten, som om landene simpelt hen venter på, at GMD stormen går over.

Den virkelige fare ligger i, at GMD kan forstyrre labile, regionale balancer og ansprende yderligere udvikling og udstationering af kernevåben. USA, Rusland og Kina har alle optrappet deres offensive våbenprogrammer siden opløsningen af ABM traktaten.

Mohamed El Baradei, chefen for det Internationale Atomenergi Agentur har præcist opsummeret faren: "Hvis vi ikke holder op med at være dobbeltmoraliske, kommer vi til at leve på toppen af et endnu større bjerg af kernevåben". Det ville være at opnå det modsatte af det globale missilforsvars erklærede mål: sikkerhed for alle, der har brug for den.

Originalartikelen *Missile defense: Winning minds, not hearts* findes i *Bulletin of the Atomic Scientists* September/October 2004 vol. 60, no. 05, pp. 48-55, www.bullatomsci.org.

Forfatteren *Nicole C. Evans* underviser på Wadham College, Oxford. Hun er på St. Antony's College, Oxford, i færd med at afslutte sin doktorafhandling om internationale relationer.

Oversættelse: *Bent Pedersen*.

Bushs forskningsanslag till nya kärnvapen stoppat i den amerikanska kongressen

Demokraterna lyckades få med sig tillräckligt många republikaner för att få stopp på "bunker busters" m m

"(Washington, D.C.): The decision by congressional appropriators to delete funding for research on new types of nuclear weapons 'is an important rejection of the administration's costly and counterproductive drive to invent new nuclear arms for new missions,' said Daryl G. Kimball, executive director of the Arms Control Association (ACA).

The Bush administration told a sceptical Congress that it has no plans to develop, test, or produce new or modified nuclear weapons and only wants

to conduct 'research'. Noting that the Energy Department outlined a \$484.7 million five-year funding profile for nuclear earth penetrator research and development, Hobson's committee said in June that it 'remains unconvinced by the Department's superficial assurances that the [earth penetrator] activity is only a study and that advanced concepts is only a skills exercise for weapons designers.'

Rather than pursue its 'obsession with launching a new round of nuclear

weapons development,' Hobson urged the Energy Department 'to focus wholly on its primary mission of maintaining the safety, security, and viability of the existing stockpile.'

'Congressman Hobson has shown enormous courage to break ranks with the White House and apply common sense on its excessive and extreme nuclear proposals,' said Kimball."

Ur pressmeddelande från Arms Control Association (Claes Andreasson)

Nya ryska kärnvapen?

I början av november talade Rysslands president Vladimir Putin till en grupp ryska militärer. Han berättade att Ryssland testat en ny raket som skulle kunna undvika försvarande raketer. Han antydde också att Ryssland utvecklar andra nya kärnvapen.

Vad som tycks vara klart från talet är att en ny raket, Topol-M som i framtiden skall bära ryska interkontinentala kärnvapen, börjar vara testad tillräckligt. Det är den första raket som utvecklats i Ryssland sedan Sovjetunionens sönderfall. Pengar för produktion finns ännu inte avsatta, men försvarsministern har antytt att ett fåtal exemplar får plats i försvarsbudgeten för år 2005.

Man spekulerar om att det handlar om en interkontinental missil som när den närmar sig det land man anfäller skall

kunna släppa fri en kryssningsmissil som skulle kunna undvika försvarets missiler. Sådana konstruktioner skall ha testats under de senaste åren, men inget är bekant om resultaten. Denna kryssningsmissil skulle kunna användas samtidigt med att ballonger också släpps från den interkontinentala missilen och vilseleder försvarsraketerna.

Egentligen är det viktiga att president Putin talar om framställning av nya kärnvapen som skulle kunna användas mot USA. Inget annat land än USA försöker bygga upp ett försvar mot interkontinentala missiler. Gång på gång hör vi att USA och Ryssland inte är fiender, inte tänker anfälla varandra. Men om man inte tror att ett anfall är möjligt, varför har man missilerna i högsta avfyrningsberedskap så att de

inte skall slås ut på marken? Varför bygger man nya missiler som kan ta sig igenom ett missilförsvar?

Det kalla kriget är inte dött. Det rör på sig.

GUNNAR WESTBERG
gunnar.westberg@slmk.org

Förr hade man i Väst en grupp augurer* som kallades Kremlologer. De försökte ur de oklara och motsägande rykten och observationer som kom beträffande det Sovjetiska ledarskiktet få en bild om vad som försiggick. Dom kommer nu fram ur idet, skakar snön ur den raggiga pälsen och försöker låtsas som om dom visste något.

* augurer = romerska präster med uppgift att genom teckentydning tolka gudarnas vilja.

Fredspristagare i Rom

Michail Gorbatsjov, en man som skulle kunna leva i bitterhet över förlusten av Sovjet-Unionen, ägnar sig nu i stället med stor energi åt arbete för fred och ekologi. Han har startat *Gröna Korset*, en internationell miljöorganisation. Han samlar in pengar till Gorbatsjov-fonden som bl a tillsammans med staden Rom arrangerar årliga toppmöten för mottagare av Nobels fredspris, i år för femte gången.

Vi från IPPNW som var på plats i Rom, var *Michele Dipaolantonio* från Italien, som föreföll ha framgång med att övertyga Roms borgmästare om att denne skulle delta i NPT tillsammans med Borgmästare för Fred; *Neil Arya*, med sin familjebakgrund i Indien och Pakistan, kunde berätta om Kanada som ett tolerant multietniskt samhälle; *Alex Rosen*, student från Tyskland, den klart yngste deltagaren, fann stort gensvar när han framträdde inför en stor sal fylld med gymnasister och studenter; Själv berättade jag bl a om riskerna med kärnvapen i "Hair Trigger Alert". En hustru till en av de ledande i Republikanska partiet, som råkade vara närvarande vid konferensen, blev påtagligt uppskakad av min framställning. "Detta måste du berätta om för USA:s kongressmän, det skall jag ordna", lovade hon.

Foto: N ARYA

Gunnar Westberg och Alex Rosen talade i dialogform i sessionen "Terrorism och andra hot mot mänskligheten". "Både terroristerna och de som driver Kriget mot terrorism har intresse av att skrämja oss. Kriget mot terrorism dödar långt fler än terrorismen, och används för att inskränka demokratiska rättigheter. En stor fara är att terroristerna kan få tillgång till kärnvapen".

Foto: V KHAGENDRA

Michail Gorbatsjov och Gunnar Westberg vid konferensen för mottagare av Nobels fredspris i Rom 10-12 november 2004.

Temat var detta år "En enad värld eller en delad värld". Terrorismen och kriget mot terrorismen diskuterades, men det hot som terrorismen innebär beror på om vi tillåter den att leda till en ökande motsättning mellan civilisationer och länder. Minoriteternas situation illustrerades av en grupp indianer från Argentina som berättade om sina svårigheter att få behålla sitt land och sin kultur. En jurist från Australien berättade att landets högsta domstol överraskande hade erkänt aboriginernas rätt till stora delar av "kronans land". Arbetet med att återge urinnevärnarnas deras land gick nu snabbt framåt.

Behållningen av konferensen var framförallt mötena med dessa fascinerande människor, fredspristagarna, som vågat tro att fred, försoning och rättvisa kunde uppnås av vanliga människor i samarbete.

Slutdokumentet finns att läsa på IPPNW:s hemsida, www.ippnw.org. Texten arbetades fram i en öppen och demokratisk anda under ledning av Michail Gorbatsjov, som med humor och självironi löste många motsättningar.

GUNNAR WESTBERG
gunnar.westberg@slmk.org

INTERNATIONELL UTBLICK

Red Inge Axelsson
Frösön (inge_axelsson@yahoo.se)

How to build a nuclear bomb

Frank Barnaby, den brittiske kärnfysiker som var chef för Stockholms fredsforskningsinstitut SIPRI 1971–1981, har givit ut en ganska liten (180 sidor lång) och lättfattlig bok om kärnvapen och biologiska och kemiska vapen: "How to build a nuclear bomb and other weapons of mass destruction". Ibland har Barnaby eller förlaget varit slarvigt. I kapitel 1, t.ex., får jag beräkningarna på sidan 19 till 5 miljoner och inte 5 tusen; på sidorna 24–25 är de ryska provsprängningsområdena sammanblandade; på sidan 21 ges oförenliga uppgifterna om antalet kärnvapen i världen; boken har 54 fotnoter men man har glömt att sätta ut dem i texten. Men felen är lätta att upptäcka och boken är klart läsvärd och tänkvärd. Några viktiga fakta ur boken:

- USA och Storbritannien (UK) har tagit tillbaka sina löften att inte rikta kärnvapenangrepp mot kärnvapenfria länder och inte vara först att använda kärnvapen i en konflikt.
- Denna nya, arroganta politik går tvärtemot det Frankrike, Kina, Ryssland, UK och USA lovat i icke-spridningsavtalet, senast vid förhandlingskonferensen år 2000: att arbeta för en elimination av alla kärnvapen.
- Världshistoriens kraftigaste smäll, 60 megaton (motsvarande 3 000 Nagasakibomber eller 60 miljoner ton trotyl), kom från en sovjetisk vätebomb på Novaja Zemlja 1962. De kraftigaste kärnvapnen nu är kinesiska på 5 megaton. Övriga kärnvapenländer har inte kraftigare vapen än på 750 kiloton.

- Under andra världskriget krävdes flera räder över Dresden med minst tusen bombflygplan i varje räd för att döda drygt 50 000 människor men det krävdes bara två relativt små atombomber för att döda 250 000 människor i Japan.
- Ett kärnvapen kan innehålla mer sprängkraft än alla vapen som hittills använts i mänsklighetens historia.
- Attacken med mjältbrandssporer (Anthrax) i USA hösten 2001 dödade 5 personer och ytterligare 17 infekterades. En liten hemmagjord atombomb på kanske 0,1 kiloton kan däremot döda hundratals eller fler människor.
- "Publicity is the oxygen of terrorism"
- Den som kommer över tillräckligt höganrikat uran kan lätt åstadkomma en kärnexplosion genom att släppa en bit uran på en annan bit uran så att det blir en kritisk massa. En högstadieelev skulle kunna klara av att bygga en sådan bomb.
- MOX-bränsle skeppas från Belgien, Frankrike och Storbritannien till kärnkraftverk i bl.a. Sverige. De som kommer över MOX kan relativt lätt konstruera ett kärnvapen. Det krävs mindre sofistikerade kemikunskaper och laboratorium än vad som krävdes när AUM-gruppen tillverkade sarin och spredde ut det i Tokyos tunnelbana. En andraårs kemistudent bör klara av att rena plutoniumoxid med hjälp av jonbyteskromatografi, en enkel separationsmetod som jag använde hundratals gånger när jag var doktorand i medicinsk kemi.
- Om en Boeing 747 med 150 ton bränsle kapades och kraschades på uppberedningsanläggningen Sella-

field i Storbritannien skulle frisläppta radioaktiva isotoper kunna förorsaka 170 000–2 250 000 dödsfall i cancer.

Barnaby F. How to build a nuclear bomb and other weapons of mass destruction.

London: Granta Books 2003

Iran

Frank Barnaby (se ovan) skrev i november om Irans eventuella strävan att skaffa kärnvapen. Iran har sedan 40 år egna kärnfysiker, de har en kärnreaktor som kan producera tillräckligt plutonium för två kärnvapen per år och de arbetar med "dual technologies" som kan användas för att få fram reaktorbränsle eller kärnvapenladdningar. Men det finns inget bevis för att Iran utvecklar kärnvapen, eller att de planerar för detta.

*The Oxford Research Group
www.oxfordresearchgroup.org.uk*

Vad som hände under 2003 enligt SIPRI

Under 2003 rasade 19 militära konflikter med minst tusen dödsoffer. Endast 2 av dem var krig mellan länder (i Irak och Kashmir). De andra 17 konflikterna var alltså inbördeskrig.

USA drogs sig ur ABM-avtalet (som begränsar användningen av anti-missilvapen) år 2002 och Nordkorea drog sig ur icke-spridningsavtalet år 2003. Att på så sätt ensidigt dra sig ur ingångna avtal uppfattas av många jurister som ett brott mot internationella lagar.

SIPRI yearbook 2004. Oxford: Oxford University Press, 2004

www.sipri.org

Ett steg framåt

Den 30 september godkändes Kyotoavtalet av Rysslands regering och det planeras att läggas fram i Duman i början av år 2005. Går det igenom blir Kyotoavtalet äntligen giltigt för de länder som skrivit på. Men USA, som står för mer än tredjedel av förorenandet med växthusgaser, vägrar skriva på.

Lancet 2004;364:1288.

Våldsam död i Irak

Epidemiologer från USA och Irak har låtit intervjuva slumpmässigt utvalda familjer i Irak. Även om man utesluter de skrämmande höga siffrorna för dödsfall i Falluja så kommer man fram till att ca 100,000 eller fler irakier dödsdats i det pågående kriget, ett mycket högre tal än tidigare uppskattningar. Risker för våldsam död är ca 58 gånger högre nu än före kriget (95% konfidensintervall 8.1-419). Richard Horton, redaktör för *the Lancet*, drar slutsatsen att koalitionsstrupperna måste i grunden ifrågasätta sin taktik och strategi för att kunna vinna freden.

*L. Robert et al., Lancet, printed online October 29, 2004
www.thelancet.com*

K. Tullus, Läkartidningen 2004;101:4050

Barnläkare presidentkandidat i Afghanistan

Läkaren Massouda Jalal var den enda kvinna som ställde upp i höstens presidentval i Afghanistan. "After 5000 years of history, I am the first." Hon vann inte – det gjorde Hamid Karzai – men hon stöddes av många kvinnor och män därför att hon brytt sig om det vardagliga förtrycket och fattigdomen. Hon hjälpte änkor att starta bagerier så att de tjänade pengar samtidigt som fattiga fick råd att köpa bröd. Hennes kampanjledare var hennes man, en juridikprofessor i Kabul.

Pincock S. Lancet 2004;364:1307.

Månadens citat är från 1946: Politics and the English language

"In our time, political speech and writing are largely the defense of the indefensible. Things like the continuance

of British rule in India, the Russian purges and deportations, the dropping of atom bombs on Japan, can indeed be defended, but only by arguments which are too brutal for most people to face, and which do not square with the professed aims of political parties. Thus political language has to consist largely of euphemism, question-begging and sheer cloudy vagueness. Defenseless villages are bombarded from the air, the inhabitants driven out into the countryside, the cattle machine-gunned, the huts set on fire with incendiary bullets: this is called *pacification*."

George Orwell. Politics and the English Language. (First published 1946.)

In: Orwell G. Why I write, p. 102-120. London: Penguin Books, 2004.

Lars Engstedt in memoriam

SLMK:s förste ordförande, professor Lars Engstedt, har avlidit efter en tids sjukdom.

Vissa personer tycks i sig förkroppsliga enbart positiva egenskaper. Lars Engstedt var en sådan person. Hos honom var den goda sidan av varje egenskap företrädd på ett förunderligt sätt: godhet, vidsynthet, ödmjukhet, djup kunskap och humor, parat med en enorm arbetsförmåga och till detta ett synnerligen angenämt sätt. Det var en förmån att få lära känna honom.

Dessa egenskaper krävdes som ordförande för SLMK. Det började med att en grupp entusiaster skulle meddela SLMK:s födelse i samband med Riksstämman 1981. Men ingen ordförande var utsedd, och så kom Lars på tal. Alla var ense om att han vore perfekt, trots att han inte varit aktiv när föreningen bildades. Hans hustru lät dock medde-

la att Lars var i Portugal och inte gick att nå. Nåväl, vi var ense och på mötet dagen därpå, som samlade 300 läkare och hela dagspressen, presenterades Lars i sin frånvaro som ordförande.

Morgonen därpå ringer Lars mig och säger att han, just hemkommen, läst i morgontidningen att han var ordförande i SLMK. "Det var ju roligt, men du kanske kunde informera mig lite om föreningen då jag inte känner till den så väl" sa han. Att som äldre professor, utan att vara tillfrågad, få läsa i tidningen att man är ordförande i en nybildad, något kontroversiell organisation, och så reagera med en stillsam nyfikenhet på vad detta kunde innebära, det är ett unikt sätt att reagera!

Lars hade ett ousinligt förtroendekapital i de mest skilda kretsar. När nå-

gon politiker eller kulturpersonlighet kom på tal så visade det sig ofta att Lars på något sätt kände vederbörande och då alltid var beredd att kontakta denne i SLMK:s sak. Detta var ovärderligt för SLMK. Under Lars ledning blev SLMK en tung röst i det internationella arbetet när han var vår representant i IPPNW. Hans rika bildning och kloka statsmannaskap var en sällsynt tillgång. Ryska talade han förstås också – jag kunde inte nog förundras!

Efter en konferens i London insisterar jag, mot allt förnuft, på att besöka orkidéväxthuset i Kew Gardens. Det är stängt, ute är det mörkt och marken är täckt av snömodd i vilken Lars och jag smyger runt växthuset och kikar, med näsorna mot det immiga glaset, på prunkande Cymbidier. "Mycket intressant" säger Lars när vi går hem i regnet med kippande blöta skor. Så gör en riktig vän.

Lars förblev SLMK trogen och deltog så länge hans krafter räckte. SLMK och alla vi som lärt känna Lars har mycket att tacka honom för. Vår sorg blandas med tacksamheten över att ha fått träffa honom. Vi tänker på Lars närmaste, hans hustru och barn.

URBAN WALDENSTRÖM

Välkommen till konferensen

Reaching Nuclear Disarmament: new challenges and possibilities

i Stockholm 25 – 27 februari 2005

Denna internationella konferens anordnas av *Nätverket för kärnvapen-nedrustning*, där SLMK ingår. Hans Blix inleder i egenskap av ordförande för WMDC, Weapons of Mass Destruction Commission, dvs FNs kommission om massförstörelsevapen. Därefter blir det föredrag, diskussioner och workshops med deltagande av personer från olika håll i världen,

alla med stor erfarenhet och kunskap om olika aspekter på nedrustning och icke-spridning av kärnvapen.

Ett av syftena med konferensen är att samla, utveckla och vässa frivilligorganisationernas krafter inför översynskonferensen av icke-spridningsavtalet – NPT – i New York i maj 2005. Vi vill få fram nya idéer och nya linjer att arbeta efter.

Du finner programmet här nedan och på länk från SLMKs hemsida, www.slmk.org, även anmälningsformulär.

Konferensen hålls på engelska, den är avgiftsfri men antalet platser är begränsat så anmäl dig gärna snart om du vill vara med.

LEONORE WIDE
SLMK Stockholm
leonore.wide@slmk.org

Reaching Nuclear Disarmament – new challenges and possibilities

**International conference
February 25-27 2005
Stockholm**

Programme

Friday February 25

17.00-18.00 Registration

18.00-19.00 **Keynote speech** by *Dr. Hans Blix*, Chairman of the Weapons of Mass Destruction Commission (WMDC)

19.00-20.30 **Panel discussion** chaired by *Alyson Bailes*, director of Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI).

Panellists: *Dr. Hans Blix*, Chairman WMDC; *Rebecca Johnson*, director of the Acronym Institute for Disarmament Diplomacy; and *Felicity Hill*, UNIFEM/ Uppsala University.

20.30 Reception

Saturday February 26

09.00-10.45 Expert panel

Rhianna Tyson, Project Manager, Reaching Critical Will on the status and future of the NPT.

Sverre Lodgaard, Director of Norwegian Institute of international Affairs (NUPI) on his WMDC report *Making the Non-Proliferation Regime Universal*.

Andreas Persbo, Verification, Research, Training and Information Centre, VERTIC on the verification and reporting challenge.

Hon. Douglas Roche O.C., Middle Powers Initiative (MPI), will be presenting the report from the Carter Centre Consultation on the NPT.

10.45-11.00 Coffee break

11.00-12.45 Eight parallel workshops:

1. Tactical nuclear weapons
2. Article VI compliance
3. Universalisation of the NPT
4. Nuclear terrorism
5. Proliferation of technological capabilities
6. Non-NWS compliance with the NPT: the case of Iran
7. Reasons and rationale behind nuclear weapons acquisition
8. The Comprehensive Test Ban Treaty and its importance for the NPT

12.45-14.00 Lunch break

14.00-16.00 Eight parallel workshops, continued

16.00-16.30 Presentation of workshops, summary

Sunday February 27

10.00-10.40 Introductory speech by *Felicity Hill*, UNIFEM/ Uppsala University

10.40-11.00 Coffee break

11.00-13.00 Five parallel workshops:

1. International law: Using international law as a tool for enhancing the NPT and achieving nuclear disarmament.
2. NGO co-ordination: International co-ordination of efforts leading up to the NPT Review Conference.
3. Activist and lobbying strategies: How to combine on-the-ground activism with high level lobbying.
4. Strategic planning: Prioritising international NGO efforts in a long-term perspective.
5. Politicians for nuclear disarmament: Mayors for Peace and PNND.

13.00-13.30 Summary of workshops

DLMKs Bestyrelse

Formand:
Povl Revsbech
Langdalsvej 40 , 8220 Brabrand
Tlf. 86 26 47 17
E-mail: revsbech@dadlnet.dk

International councillor:
Anton Aggernæs
Godthåbsvej 22, 4.tv
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 34 35 07
E-mail: aggernaes.a@dadlnet.dk

Deputy councillor:
Jacob Obbekjær
Lundedammen 42 , 2605 Brøndby
Tlf. 36 75 13 10
E-mail: obbekjar@dadlnet.dk

Deputy councillor, redaktør:
Klaus Arnung
Kæmpehøjvej 3 , 2950 Vedbæk
Tlf. 45 66 11 81
E-mail: k.arnung@dadlnet.dk

Kasserer:
Niels Dahm
Hovedvej 14 , Avernakø ,
5600 Fåborg
Tlf. 62 61 83 61
E-mail: dahm@avernak.dk

Studentrepræsentant:
Cæcilie Bøck Buhmann
c/o Line Gisselmand,
Sankt Peders Stræde 49, 2.
København K
Mobil-tlf. 26 18 95 06
E-mail:
cbuhmann2002@yahoo.com

DLMKs sekretariat:

c/o Povl Revsbech
Tlf. 86 26 47 17
E-mail: revsbech@dadlnet.dk

Medlemskab opnås ved indbetaling
af årskontingent på Giro 8 03 91 00
300 Dkr for læger og pensionister
100 Dkr for studenter
200 Dkr for støttemedlemmer

DLMKs hjemmeside: www.dlmk.dk

SLMKs STYRELSE

2004 – 2005

Ordförande: **Frida Sundberg**, Södra Strandvägen 1A,
832 43 Frösön, tel 063-12 74 20,
e-post: frida.sundberg@slmk.org

Vice ordf: **Martin Tondel**, Lekparksvägen 2,
582 75 Linköping, tel 013-39 64 74,
e-post: martin.tondel@slmk.org

Leonore Wide, Ljuskärsvägen 35,
133 31 Saltsjöbaden, tel 08-717 65 17,
e-post: leonore.wide@slmk.org

Sekreterare: **Meit Krakau**, Danarövägen 19,
182 56 Danderyd, tel 08-753 13 50,
fax 08-755 78 55,
e-post: meit.krakau@slmk.org

IPPNW **Gunnar Westberg**, Solbänkgatan 9,
President 413 19 Göteborg, tel 031-82 63 93 (b),
tel 031-342 25 16 (a),
e-post: gunnar.westberg@slmk.org

Övriga

Ordinarie

Gösta Alfvén, Svartensgatan 20, 116 20 Stockholm,
tel 08-643 47 02 + fax efter telefonanmälan
e-post: gosta.alfven@slmk.org

Mats Hogmark, Gruvgatan 33, 791 62 Falun,
tel 023-138 18, mobil tel 0709-515 272,
e-post: mats.hogmark@slmk.org

Hans Levander, Vårdkasvägen 11, 756 55 Uppsala,
tel 018-32 43 47, fax 018-32 00 84,
e-post: hans.levander@slmk.org

Monika Palmgren, Slottsvägen 6, 169 69 Solna,
tel arb 08-578 354 28, e-post: monika.palmgren@slmk.org

Anneli Schmauch, Språkgränd 1, 907 33 Umeå,
tel 090-19 91 48, fax 090-785 17 17 (a),
e-post: anneli.schmauch@slmk.org

Sara Smedegård, Djäknegatan 3 350,
754 23 Uppsala, tel 018-50 23 25, mobil tel 0702-15 80 17
e-post: sara.smedegard@slmk.org

Jann Storsaeter, Vanadisvägen 42, 2 tr, 113 31 Stockholm
tel 08-33 21 86, mobil tel 070-861 34 36
e-post: jann.storsaeter@slmk.org

Martina Grosch, Erikstorpsgränd 6, 4 tr,
217 54 Malmö, mobil tel 0739-08 85 29 (stud repr)
e-post: martina.grosch@slmk.org

Suppleanter

Richard Fristedt, Kastanjegatan 6 a, 3 tr, 223 59 Lund,
tel 046-123 552, e-post: richard.fristedt@slmk.org

Nelli Jonasson-Filippova, Madlyckevägen 24,
542 32 Mariestad, tel 0501-474 62,
e-post: nelli@slmk.org

Jan Larsson (Infobladsansvarig),
Linnégatan 2G, 753 32 Uppsala, tel 018-14 62 12,
e-post: jan.larsson@slmk.org

Bengt Lindell (IT/kommunikationsansv),
Bättre Tidens Gränd 18, 393 59 Kalmar,
tel + fax 0480-201 84, mobil tel 070-647 23 47
e-post: bentg.lindell@slmk.org

Annika Rydberg, Fredrikshögsgatan 1, 903 36 Umeå,
tel 090-77 64 99, e-post: annika.rydberg@slmk.org

Karin Stenstedt, Alviksvägen 17, 167 53 Bromma,
tel 08-25 56 38, e-post: karin.stenstedt@slmk.org

Christina Vigre Lundius, Håkantorsmölla,
284 91 Perstorp, tel 0435-347 31, fax 0435-353 27,
e-post: christina.vigre.lundius@slmk.org

John Henriksson, Hertig Karlsg. 11A, 582 21 Linköping,
tel 013-12 92 60, mobil tel: 0733-42 31 10 (stud repr)
e-post: john.henriksson@slmk.org

Hanna Fornvall, Sturegatan 13 B, rum 101,
753 14 Uppsala (stud repr)
e-post: hanna.fornvall@slmk.org

Revision

Auktoriserad Revisor

Jan Anders Nilsson, Öhrlings PricewaterhouseCoopers,
Box 1215, 251 12 Helsingborg, tel 042-37 72 00,
e-post: jan-anders.nilsson@se.pwcglobal.com

Auktoriserad Revisor, suppleant

Jonas Grahn, Öhrlings PricewaterhouseCoopers,
Torsgatan 21, 113 97 Stockholm, tel 08-555 330 00,
e-post: jonas.grahn@se.pwcglobal.com

Föreningsrevisor

Kerstin Druvefors, Båtsmansv 10, 824 00 Hudiksvall,
tel 0650-933 95, e-post: kerstin.druvefors@slmk.org

Föreningsrevisor Suppleanter

Ylva Stjernholm, Tomtebogatan 10 2tr, 113 39 Stockholm,
tel 08-31 63 81

Kristina Olofsson, Varvsgatan 3b, 824 00 Hudiksvall,
tel 0650-127 75, e-post: kristina.olofsson@slmk.org

Kassör/Kanslichef:

Klas Lundius, Håkantorsmölla, 284 91 Perstorp,
tel 0435-351 58, fax 0435-353 27, mobil tel 070-520 83 58
e-post: klas.lundius@slmk.org

Valberedning

Sammanställande:

Vendela Englund-Burnett, Mimeratan 13,
654 60 Karlstad, tel + fax 054-21 29 42,
e-post: vendela@slmk.org

Anna Sjögren, Ölmegatan 2 a, 652 30 Karlstad
tel 054-250 35 99, e-post: anna.sjogren@slmk.org

Jenny Immerstrand, S:t Larsgatan 6 B:B12,
753 11 Uppsala, tel, 0704-90 18 04
e-post: jenny.immerstrand@slmk.org (stud repr)

Avsändare:
SLMK, c/o Lundius
Håkantorpsmölle
284 91 PERSTORP
Sweden

**Begränsad
eftersändning**

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

Kärnvapen kan du inte glömma!

Frida Sundberg, Anneli Schmauch och Leonore Wide i SLMKs monter på Riksstämman.

Annika Rydberg, Umeå, undersöker en av snurrorna i montern.

Hur mycket kärnvapen finns det idag?

En Hiroshimabomb varje sekund:
På någon timme är både USA och Ryssland utplånade ...
En halv dag räcker för att förstöra all mänsklig civilisation ...

Men bombkrevaderna skulle fortsätta ytterligare tre dagar...

Metronomen som slår ett slag per sekund. Många stannade till och begrundade detta budskap.

SLMK vid Riksstämman

Vid årets Riksstämman i Göteborg hade SLMK som vanligt en monter med information om den aktuella kärnvapensituationen i världen. Speciellt inriktade vi oss på den översynskonferens av icke-spridningsavtalet (NPT, non-proliferation treaty,) som kommer att hållas i New

York i maj 2005. Konferensen kan komma att få avgörande betydelse för hur processen för nedrustning och icke-spridning av kärnvapen utvecklas i framtiden. Och även för respekten för internationella regler och avtal. De kärnvapenländer som skrivit på NPT har ju t.ex. ännu inte påbörjat sitt åtag-

ande i § 6 NPT att inleda allvarliga samtal om nedrustning.

Vid vår monter fick vi kontakt med flera intresserade kollegor och glädjande nog med många medicine studenter.

LEONORE WIDE
SLMK Stockholm
leonore.wide@slmk.org

Foto: M KRAKAU

Jan Larsson och Frida Sundberg tar kaffepaus på Riksstämman.